

VIZIJA RAZVOJA GORSKEGA BOJEVANJA V SLOVENSKI VOJSKI

VISION OF MOUNTAIN WARFARE DEVELOPMENT IN THE SLOVENIAN ARMED FORCES

Povzetek V članku bomo v začetnem delu predstavili gorsko bojevanje in pojasnili posamezne pojme, ki so povezani z gorskim bojevanjem. V nadaljevanju se bomo osredotočili na bojevanje v sodobnem času, vključno z gorskim bojevanjem, ter pomembnost gorskega sveta v prihodnosti. Ob koncu začetnega dela bomo predstavili trenutno stanje gorskih enot v Slovenski vojski.

V drugem delu bomo predstavili izzive, s katerimi se spoprijema Slovenska vojska na področju gorskega bojevanja, v zaključnem delu pa našo vizijo razvoja Slovenske vojske in gorskega bojevanja, s katero predstavljamo tudi nekatere rešitve kot odgovor na izzive, ki bodo predstavljeni v članku.

Ključne besede *Sodobno bojevanje, gorsko bojevanje, Slovenska vojska.*

Abstract In the article, we will first introduce mountain warfare and explain the individual concepts related to mountain warfare. Further on, we will focus on contemporary warfare, including mountain warfare, and the importance of mountain warfare in the future. We will conclude the first part of the article by presenting the current situation regarding mountain units in the Slovenian Armed Forces.

In the second part, we will present the challenges faced by the Slovenian Armed Forces in the field of mountain warfare, and, finally, present our vision for the development of the Slovenian Armed Forces and mountain warfare, including some solutions in response to the challenges presented in the article.

Key words *Contemporary warfare, mountain warfare, Slovenian Armed Forces.*

Uvod V Slovenski vojski (v nadaljevanju SV) se že dlje časa ukvarjamo z vprašanjem, ali Republika Slovenija potrebuje vojaške gorske enote, ki se bodo sposobne bojevati v posebnem geografskem prostoru, značilnem za Republiko Slovenijo.

Nordregio v svojem članku navaja, da je Republika Slovenija v EU država z največ gorskega sveta, v katerem veljajo posebni fizično geografski dejavniki. Pomembnost razumevanja omenjenega geografskega prostora v svojem delu izpostavlja Bratun, še posebej reliefni in vremenski fizično geografski dejavnik, ki močno vpliva na izvajanje različnih vojaških dejavnosti (Nordregio, 2004; Bratun, 2005).

Na podlagi analize fizično geografskih dejavnikov ugotavljamo, da večji del ozemlja Republike Slovenije spada v kategorijo gorski svet, kar se velikokrat ne priznava, najverjetneje zaradi nepoznavanja definicije gorskega sveta. V povezavi s pojmom gorski svet velikokrat prihaja tudi do nerazumevanja pojma gorsko bojevanje in se ga enači z gorništvom, alpinizmom in gorskim reševanjem (Polanec, 2019).

Glede na interes je Republika Slovenija leta 2015 v zvezi Nato uspešno akreditirala Natov center odličnosti za gorsko bojevanje (v nadaljevanju NCOGB), kar povezujemo tudi z ustreznim razvojem gorskega bojevanja v SV. Kakšno vlogo oziroma vpliv ima omenjeni center na razvoj SV oziroma gorske enote, bomo ugotavljali v članku.

Slovenska vojska, ki je v primerjavi s številnimi vojskami v Evropi zelo majhna, lahko glede na velikost ozemlja, število prebivalcev in finančne vire razvija majhno, dobro opremljeno vojsko, ki pa mora, skladno z obrambno strategijo Republike Slovenije, zagotavljati ustrezne obrambne zmogljivosti, vključno z izpolnjevanjem sprejetih mednarodnih obveznosti.

Glede na navedeno bomo v članku poskušali ugotoviti, ali SV, glede na geografski prostor Republike Slovenije in varnostne razmere v svetu, mora razvijati gorsko bojevanje, gorske enote in tako ustrezno preoblikovati enote SV.

1 GORSKO BOJEVANJE

Gorsko bojevanje je geografsko opredeljeno bojevanje, ki poteka v gorovju in pomeni dejavnost bojnega delovanja vojaških enot v gorah v vseh letnih časih in celotnem spektru vojaškega delovanja s težiščem na lahki pehoti. Zahtevno gorsko zemljišče in vreme povečujeta tveganje in omejujeta ter kanalizirata delovanje vojaških enot, kar zahteva usklajeno delovanje vseh rodov in zvrsti (Program funkcionalnega vojaškega usposabljanja Gorsko bojevanje v SV, 2017, Pierce, 2008).

Izraz gorništvost v slovenskem jeziku pomeni planinstvo, alpinistika. V preteklosti so namesto izraza gorništvost uporabljali izraz turistika, kar prihaja iz francosko-angleške besede »tour« in označuje potovanje. Ne glede na navedeno ni mogoče primerjati omenjenih izrazov, danes se označuje kot gornika nekoga, ki se ukvarja z

gorništvom, torej v gorah nekaj dela ali je z gorami v kakšni drugi zvezi, na primer zahaja v gore (Strujin, 1999).

1.1 Gorski svet

Ariza, Maselli in Kohler navajajo, da se je v zadnjih dveh desetletjih veliko vojaških in tudi nevojaških konfliktov zgodilo prav v gorskem svetu in ti močno ovirajo razvoj gorskega sveta. Globalizacija je sprožila veliko sekundarnih procesov, kot so hitra urbanizacija, selitev prebivalstva oziroma migracije, ki vplivajo na gorski svet tako v negativnem kot tudi pozitivnem smislu. Zaradi naraščanja svetovne populacije in posledično ekonomskega razvoja se je povečal pritisk na vire, ki jih ponuja gorski svet, prav tako pa se je močno razširila degradacija okolja. Omenjeno tako onemogoča samooskrbo gorskega sveta in posledično ogroža preživetje milijonov podeželskih in mestnih ljudi (Ariza, Maselli in Kohler, 2013).

Pojmovanje gorskega sveta se v različnih državah po svetu razlikuje, vendar večjih odstopanj ni. V nadaljevanju navajamo tri različna pojmovanja gorskega sveta.

V priročniku Mountain Operations opredeljujejo gorski svet s pomočjo naklona in mu pripisujejo naklone med 15° in 45°. Gorsko območje razvrščajo na tri stopnje, in sicer prvo stopnjo predstavljajo dna dolin in osrednje komunikacijske poti, drugo pobočja in prelazi, ki objemajo doline, tretjo pa dominantna območja gorskih grebenov in vrhov. Teren ločijo glede na zahtevnost, ki ga predstavljata pehota brez motorizirane tehnike. Teren prve stopnje se lahko premaga peš, druge se premaga z lažjo uporabo rok, tretja stopnja zahteva uporabo vrvi na izpostavljenih mestih, četrta stalno uporabo vrvne tehnike, peta pa izkušene alpiniste (FM 3-97.6, Mountain Operations 2000).

V Programu funkcionalnega vojaškega usposabljanja za gorsko bojevanje se opredeljuje gorovje kot zaključena celota povezanih gora večjih dimenzij. Razčlenjujejo ga vrhovi, grebeni, doline, globeli in planote, ki se v vznožju iztečejo v gričevje ter ravnino. V vojaškem smislu je gorovje težavno zemljišče, ki vključuje sredogorje in visokogorje (nad 500 m relativne višinske razlike), ki omejuje in kanalizira vojaške dejavnosti (Program funkcionalnega vojaškega usposabljanja Gorsko bojevanje v SV, 2017).

Army Techniques Publication (v nadaljevanju ATP) gorski svet loči glede na nadmorsko višino, in sicer zelo visoko (višje od 3048 m n. m.), visoko (od 1829 do 3048 m n. m.), zmerno visoko (od 914 do 1829 m n. m.), zmerno nizko (od 305 do 914 m n. m.), nizko (od 152 do 305 m n. m.) in zelo nizko (nižje kot 152 m n. m.). Na splošno je nižji gorski svet oziroma sredogorje med 152 m n. m. in 914 m n. m. z vrhovi, ki segajo vse do konca gozdne meje, ki je na približno 1829 m n. m. Višji gorski svet oziroma visokogorje presega 1829 m n. m. in ga kategoriziramo kot neplodno alpsko cono nad gozdno mejo (ATP 3-90.97., 2016).

1.2 Gorski svet z vojaškega vidika

Kot smo že navedli, za gorski svet veljajo posebni fizičnogeografski dejavniki, pri čemer sta z vojaškega vidika še posebej pomembna relief in vreme. Bratun v svojem delu navaja, da sodobno bojevanje in druge vojaške dejavnosti potekajo hkrati na velikih in reliefno različnih območjih celotne zemeljske površine. Velika premičnost, hitrost in obsežnost vojaških ter bojnih dejavnosti med premikom ali pri logistični oskrbi so v neposredni povezavi z značilnostmi reliefa območja, kjer potekajo dejavnosti. Relief ima velike in dolgoročne posledice za vojaške dejavnosti. Vpliva na nadzor, premik, prehodnost zunaj cestišč, ognjeni sistem, zaščito in maskiranje, pomembne objekte in smeri izvajanja vojaških dejavnosti. Osnovne reliefne značilnosti, ki vplivajo na vojaške dejavnosti, so reliefni tipi, višinski pasovi, nakloni in ekspozicije površja ter mikroreliefne oblike. Relief je skupni naziv za vse oblike zemljišč, ravnine in neravnine. Na kopnem so to deli zemeljskega površja, ki so nastali z delovanjem naravnih sil in človeka ter se neprestano spreminjajo (Bratun, 2005).

Glede na zmogljivost vozil in sposobnost moštva se naklon deli na razrede. V gorskem svetu v Republiki Sloveniji naletimo na vse naklonske razrede, vendar zunaj dolin prevladujejo nad 20°, večinoma pa nad 60°, pri čemer je za premik nujno usposobljeno in primerno opremljeno moštvo (Bratun, 2005).

ATP gorski svet oziroma njegovo prehodnost in težavnost loči glede na obliko premikanja na omenjenem zemljišču. V vojaškem smislu gorski svet (premikanje z uporabo vojaških vozil) loči glede na operativno klasifikacijo zemljišča, in sicer:

- stopnja I: zemljišče je na dnu dolin in vzporedno z glavnimi komunikacijami. Na tej stopnji so oklepna vojaška vozila operativna, vendar je njihov manever omejen. Pehotne in oklepne enote so praviloma združene, vse dokler sledijo pomembnim komunikacijam (ceste, poti vzdolž doline);
- stopnja II: zemljišče leži med dolinami in gorskimi pregradami, kjer so ozke ceste in poti (sekundarne komunikacije), ki prečkajo gorske pregrade (sedla ipd.). Posledično razporeditev sovražnikovih enot na stopnji III prevladuje in daje prednost nad zemljiščem, ki ga uvrščamo v stopnjo II, enako velja tudi obratno;
- stopnja III: sem uvrščamo dominantna zemljišča okoli gorskih vrhov. Zagotovitev in vzdrževanje premičnosti v stopnji III je zelo težko. Stopnja III možnosti za napad zagotavlja le dobro usposobljenim enotam. Aklimatiziranim in usposobljenim enotam iz gorskega bojevanja daje možnost uspešnega napada na sovražnikove ključne komunikacije, logistične baze, poveljniška mesta ipd. (ATP 3-90.97., 2016).

Za gorsko bojevanje je značilno tudi poveljevanje s poslanstvom vse do najnižje taktične ravni, ki daje sicer poveljujočim svobodo delovanja, po drugi strani pa odgovornost, saj morajo velikokrat sprejemati odločitve, ki jih navadno sprejemajo višje nadrejeni. Razlog je geografski prostor, v katerem delujejo enote, in ki onemogoča normalno komuniciranje, premikanje in nadzor ipd.

1.3 Sodobno gorsko bojevanje

V zadnjih letih, ko je svet pod vplivom različnih novih groženj (hibridne) in asimetričnega vojskovanja nedržavnih akterjev, se spreminja tudi vloga oboroženih sil. Oborožene sile so večinoma zagotavljale notranjo varnost in svoje naloge opravljale na različnih mednarodnih misijah in v operacijah, v luči mirovnih prizadevanj širom po svetu. Konvencionalno vojskovanje je bilo do nedavnega potisnjeno v ozadje, saj se je ocenjevalo, da je ta oblika vojskovanja preteklost. V ospredju je bilo nekonvencionalno vojskovanje, predvsem delovanje specialnih sil posameznih oboroženih sil. Predvsem po zaslugi Rusije, ki je v zadnjih dveh desetletjih vlagala v svoje oborožene sile in njihovo modernizacijo, se je začela odzivati tudi zveza Nato, ki je do nedavnega živela v lagodju. Zveza Nato je, predvsem v luči krepitve odvračalne drže, začela z vzpostavitvijo konvencionalnih sil, sposobnih se odzivati na morebitne grožnje. Ne glede na navedeno nihče ni verjel, da bo Rusija leta 2022 na konvencionalen način vojskovanja izvedla napad na Ukrajino.

Že pred napadom se je leta 2020 zgodil napad Azerbajdžana na Armenijo, ki je nakazoval oziroma potrjeval, da konvencionalno vojskovanje še ni preteklost.

Tudi bojevanje v gorah se je spremenilo, moderniziralo, predvsem na račun uporabe tehnološko napredne vojaške tehnike. Sodobno gorsko bojevanje poteka z letalsko in artilerijsko podporo, z brezpilotnimi letali in nekonvencionalnimi oboroženimi silami (specialne enote). Konvencionalne sile se uporabljajo le za pomožne naloge, saj nimajo ustreznega kompleksnega znanja, ki ga zahteva gorsko bojevanje.

Do večjih vojaških konfliktov v gorah danes ne prihaja, saj se je bojevanje preselilo v naseljena območja. Trend modernih asimetričnih konfliktov je predvsem boj v mestih in urbanih središčih (Godlewski, 2011). Kljub navedenemu ima gorski svet pomembno vlogo in jo bo imel tudi v prihodnje, saj je omenjeno okolje nahajališče vodnih in drugih pomembnih virov in hkrati primerno za delovanje različnih paravojaških in terorističnih skupin.

V nadaljevanju želimo omeniti najodmevnejšo operacijo, imenovano Anaconda, ki je potekala v gorskem svetu v Afganistanu. Izvedle so jo ameriške sile v sodelovanju z zavezniškimi silami. V operacijo so bile vključene konvencionalne in nekonvencionalne sile. Čeprav naj bi bila omenjena operacija uspešno izvedena in je dosegla svoj cilj, Naylor navaja, da so enote na terenu imele precej težav. Pri tem izpostavlja, da enote, ki so bile vključene v operacijo, niso bile usposobljene za bojevanje v gorskem svetu. Tako je imela ameriška vojska okoli osemdeset žrtev oziroma ranjenih, in sicer je bilo v boju ubitih osem vojakov, dvainsedemdeset pa je bilo ranjenih. Razlog je bil nepoznavanje in neobvladovanje terena, na katerem je bila operacija izvedena, prav tako pa enote niso bile ustrezno usposobljene za gorsko bojevanje (preobremenitev vojakov z bojno opremo in posledično delno onemogočen premik enot, neprimerno izpostavljanje zračnih enot v gorskem svetu, neustrezna logistična oskrba, neustrezna oskrba in evakuacija ranjenih ter mrtvih ipd.) (Naylor, 2005).

Zadnji primer konvencionalnega vojskovanja v gorskem svetu je bil napad Azerbajdžana na Armenijo leta 2020. Vojna je sicer potekala v gorskem svetu, pa vendar se je bojevanje večinoma preselilo v naseljena območja, kar je značilno za sodobno bojevanje. Gady in Stronell pri tem izpostavljata trajno lekcijo, da bodo vedno dobro izurjene in vzdrževane vojske premagale vojske s slabo disciplino, ne glede na to, kakšno vrhunsko tehniko imajo na voljo. Med glavnimi ugotovitvami je, da bo v prihodnji vojni imel ključno vlogo še vedno človek, in da bodo imele prednost na vojskovališču vojske, ki bodo znale združiti veljavne (starejše) bojne sisteme z novimi tehnologijami (Furlan, 2020; Gady, F.-S., in Stronell, A., 2020).

1.4 Pomen gorskega sveta za zagotavljanje vodnih in drugih virov preživetja

V zvezi Nato se ocenjuje, da bo kronično pomanjkanje pitne vode prizadelo okoli tri milijarde ljudi, in sicer že leta 2025. To pomeni, da bo pitna voda postala najpomembnejši in najobčutljivejši vir na Zemlji in tudi odločilna točka v vojaškem smislu (Nato, 2015, e-vir).

Iz strateškega poročila iz leta 2015, ki ga je pripravila zveza Nato, je razvidno, da so pitna voda in surovine, ki jih ima gorski svet, omejene. Prebivalci, ki živijo v gorah, so bolj izpostavljeni revščini (80 odstotkov pod pragom revščine) v primerjavi z drugimi prebivalci. Ker so ta območja težko dostopna, lahko postanejo odličen kraj za krepitev moči najemodajalcev in drugih lokalnih avtoritativnih vladarjev (Nato, 2015, e-vir).

Ariza, Maselli in Kohler prav tako navajajo, da je korelacija razpoložljivih vodnih virov v gorah očitna in znanstveno dokazana:

- v gorskih regijah izvirajo vse glavne svetovne reke;
- v vlažnih delih sveta gorski svet zagotavlja do 60 odstotkov pitne vode, v polsušnih in sušnih območjih do 95 odstotkov;
- podnebne spremembe pomenijo pomembno grožnjo naravnim gorskim ekosistemom in nacionalni varnosti vode (večja mesta, kot so Los Angeles, Phoenix in Las Vegas, so pridobila vse pravice uporabe vode v reki Colorado, da bi se zaščitile pred pomanjkanjem vode. Mesti, kot sta Lima in Kito, sta odvisni od vode iz Andov);
- vloga Hindukuša v Himalaji (vodni stolp v Aziji) je vse pomembnejša, zlasti glede na trajnostno rast prebivalstva v regiji in naraščajočo potrebo po vodi (Ariza, Maselli in Kohler, 2013).

Tudi NCOGB v svojem članku navaja, da so vodni objekti po vsem svetu pomemben del kritične infrastrukture, ki bi lahko postala vojaški (ali nevojaški) cilj za dosego odločilne prednosti v smislu političnih in vojaških ciljev. Pri asimetričnih grožnjah je cilj oziroma namen še bolj nepredvidljiv in tvegan. Podobni objekti so na različnih višinah in zahtevajo varovanje oziroma zaščito. Glede na pomembnost naravnega vira in infrastrukturo ob vojaškem posredovanju to postane pomemben vojaški cilj

oziroma odločilna točka. V zadnjih letih je bilo ugotovljenih več primerov, ko je bila vodna infrastruktura določena kot cilj v vojaških operacijah ali kot cilj terorističnih kriminalnih dejavnosti. V nekaterih primerih so se vsa mesta spoprijemala s pomanjkanjem vode, kot na primer Tripoli v Libiji leta 2011 (glavna mesta so bila odrezana od oskrbe s pitno vodo). Napetosti med državami so prisotne po vsem svetu. Spori zaradi vodnega vira so prisotni tudi med državami partnericami Nata. Metode, ki se uporabljajo za vplivanje na infrastrukturo, so se razlikovale od načrtovanih vojaških zračnih napadov, terorističnih sabotaj in kibernetičnih napadov na programsko opremo za nadzor nad vodnimi jezovi, s ciljem zastrupitve vode in kriminalnih groženj lokalnemu prebivalstvu. Načrtovanje zaščite take infrastrukture zahteva številne ukrepe vse od izhodiščne točke zbiranja vode (navadno v višje ležečih območjih, v gorah) po vseh infrastrukturnih elementih navzdol do končnih uporabnikov v velikih mestih (MWCOE, 2018, e-vir).

1.5 Gorske enote v Republiki Sloveniji

20. oktobra 1991 so planinske enote JLA zapustile vojašnico Bohinjska Bela, prevzela pa jo je Teritorialna obramba RS. Vojašnico Bohinjska Bela, ki je bila v slabem stanju in je nujno potrebovala obnovo, so leta 1992 obnovili in 27. marca 1992 je v omenjeni vojašnici že začelo delati novo poveljstvo 1/32. planinske brigade, prve planinske brigade teritorialne obrambe pod poveljstvom 3. pokrajinskega štaba za teritorialno obrambo. Uradno odprtje vojašnice Bohinjska Bela je bilo 21. septembra 1992, kjer je bila vzpostavljena 32. gorska brigada in je imela v svoji sestavi tri gorske bataljone. En gorski bataljon je bil aktiven, druga dva sta bila formirana iz rezervne sestave. Do leta 2002 je gorski bataljon usposobil 20 generacij vojakov nabornikov – gornikov, kar je okoli 5000 slovenskih vojakov nabornikov (Kronika gorskega bataljona 1992–2002).

Leta 2001 je bila 32. gorska brigada ukinjena, tako je ostal samo še 132. gorski bataljon, ki pa ni več sprejemal vojakov nabornikov (služenje obveznega vojaškega roka v Republiki Sloveniji je bilo zamrznjeno, kar velja še danes). Namenjen je bil usposabljanju prostovoljne pogodbene rezerve, kar pa je izvajal le občasno. Leta 2013 se je 132. gorski bataljon preimenoval v 132. GORP, njegova sestava je ostala podobna oziroma enaka, in sicer štiri gorske čete ter poveljniško-logistična četa, kar velja še danes (Kronika gorskega bataljona 2002–2018).

V vojašnici Bohinjska Bela je bila od leta 1996 nastanjena tudi GORŠ (gorska šola), ki pa ni bila podrejena gorskemu bataljonu. Namenjena je bila izvedbi usposabljanja pomembnega kadra v SV s področja vojaškega gorništvaja in gorskega bojevanja, prav tako je izvajala vrsto usposabljanj za tuje oborožene sile oziroma je imela na različnih tečajih veliko tujih pripadnikov oboroženih sil. Gorska šola je bila leta 2010 preimenovana v Nacionalni center za gorsko bojevanje in pozneje v Večnacionalni center za gorsko bojevanje, zato se naziv GORŠ ni več pojavljal v strukturi SV. Leta 2015, ko se je Večnacionalni center za gorsko bojevanje preoblikoval v NCOGB, se je pojavilo vprašanje, kdo bo v SV odgovoren za usposabljanje pomembnega kadra s področja gorskega bojevanja in kdo bo zastopal interese SV na področju gorskega

bojevanja v tujini. Sprejeto je bilo, da bo začasno naloge Gorske šole SV opravljal 132. GORP. Od leta 2015 naprej imamo v SV samo še 132. GORP, ki pa je iz leta v leto manj številčen in manj strokoven. Zaradi ustanovitve in pozneje akreditacije NCOGB leta 2015 je bila večina inštruktorskega kadra, ki je svoje delo pred tem opravljal v GORŠ, prerazporejenega v NCOGB. Zaradi članstva Gorske šole SV v International Association of Alpine Military Schools (IAAMS), nadaljnjega razvoja vojaškega gorništvu in gorskega bojevanja in tudi precej uspešne mednarodne uveljavitve je naloge GORŠ prevzel 132. GORP. Danes formalno gorske šole v SV ni, njene naloge v omejenem obsegu opravlja 132. GORP oziroma 4. gorska četa (Kronika gorskega bataljona 2002–2018).

2 IZZIVI GORSKEGA BOJEVANJA V SLOVENSKI VOJSKI

Clausewitz v svojem delu navaja citat, ki je zelo primeren za Slovence, in sicer »Nacionalni duh posamezne vojske (entuziazem, fanatična gorečnost, vera, mnenje) se najbolje izraža v gorskem bojevanju, kjer je vsak posameznik, vse do navadnega vojaka, prepuščen sam sebi. Na račun tega so gorske, hribovite dežele najboljši poligon za vzpostavitev ustrezne vojaške sile« (Clausewitz, 1827).

2.1 Razporeditev enot SV

Glede na definicijo gorskega sveta je danes težko reči, koliko vojaških enot oziroma zmogljivosti ima SV, ki so se sposobne bojevati v gorskem svetu (bojevanja v sredogorju ali visokogorju SV trenutno ne ločuje), pa vendar lahko povemo, da imamo v SV le eno gorsko enoto, ki naj bi bila usposobljena za bojevanje v gorskem svetu.

V nadaljevanju bomo predstavili razumevanje trenutne razporeditve in odgovornosti posameznih enot SV. V SV imamo dve bojni enoti, 1. brigado SV (v nadaljevanju 1. BR SV) in 72. brigado SV (v nadaljevanju 72. BR SV). Na sliki spodaj je razviden razpored posameznih enot omenjenih brigad in na podlagi tega razumemo, da je 1. BR SV odgovorna za zahodni del, 72. BR pa vzhodni del RS. Podenote 1. BR SV, 132. GORP je odgovoren za severozahodni, 10. pehotni polk (v nadaljevanju 10. PEHP) pa za jugozahodni del. Podenoti 72. BR SV, 74. PEHP in 20. pehotni polk (v nadaljevanju 20. PEHP), sta odgovorni tako za jugovzhodni kot severovzhodni del. Vsaka brigada ima po en rodovski bataljon (v nadaljevanju RB), katerega enote so razporejene po vsej državi (Slovenska vojska, 2018, e-vir).

Republiko Slovenijo smo razdelili na približno štiri enake dele, ne da bi upoštevali fizičnogeografske dejavnike, iz katerih se vidi, da je enota za gorsko bojevanje razporejena le v severozahodnem delu države in da nekateri deli niso pokriti z vojaškimi enotami. (Glej sliko 1 na str. 94).

Iz navedenega ugotavljamo, da je zaradi nesorazmernega razporeda enot SV težko zagotavljati poznavanje geografskega prostora in tudi ustrezno usposobljenost ter opremljenost za delovanje v posebnem geografskem prostoru.

2.2 Natov center odličnosti za gorsko bojevanje

Glede na interes RS je bil leta 2015 pri zvezi Nato akreditiran NCOGB. Zaradi popolnjenja omenjenega centra je bilo večino kadra, ki je svoje delo opravljal v GORŠ, prerazporejenega v NCOGB, kar je povzročilo nenaden izpad in izgubo strokovnega kadra v SV (odgovornega za usposabljanje iz gorskega bojevanja). Poslanstvo NCOGB je podpora Natovim članicam in partnerjem drugih držav ter mednarodnih organizacij, da bi se dvignila zmogljivost gorskega bojevanja s pomočjo teh področij: Razvoj doktrine in taktike gorskega bojevanja, Koncept razvoja in raziskave na področju gorskega bojevanja, Učenje iz izkušenj s področja gorskega bojevanja, Izobraževanje in usposabljanje ter Podpora pri razvoju zmogljivosti (MWCOE, 2018, e-vir).

Postavlja se vprašanje, zakaj imamo NCOGB, kaj ima država oziroma SV od NCOGB, saj je SV od njegove ideje o ustanovitvi opazno nazadovala na področju gorskega bojevanja. To potrjujejo dejstva, da SV v svoji sestavi nima več GORŠ, da ne izvaja več sistematičnega usposabljanja iz gorskega bojevanja in da je gorska enota na robu ukinitve.

2.3 Nacionalne potrebe v primerjavi z mednarodnimi obveznostmi

Glede na razvoj in oblikovanje SV ugotavljamo, da se organizacija in oblikovanje oboroženih sil večinoma prilagaja mednarodnim obveznostim, ki jih je Republika Slovenija sprejela, kar sicer ni nič narobe, če se zaradi omenjenega ne bi zapostavljalo nacionalnih obrambnih zmogljivosti. Zavedamo se, da se ob agresiji Republika Slovenija sama ne bi mogla ubraniti, zato tudi smo del zavezništva, del kolektivne obrambe, ki jo gradi zveza Nato, pa vendar mora biti Republika Slovenija pri zagotavljanju obrambe svojega ozemlja in zaščite lastnega prebivalstva tudi samostojna. V strateških dokumentih je navedeno, da bomo najprej gradili potrebne nacionalne obrambne zmogljivosti, iz teh pa oblikovali namenske zmogljivosti, namenjene izpolnjevanju mednarodnih obveznosti. Pri tem želimo izpostaviti gorsko enoto, ki zaradi oblikovanja različnih namenskih zmogljivosti ne more vzpostaviti svojih zmogljivosti oziroma stroke, saj se iz nje črpa ves potreben kader, ki večinoma tudi po končani namenski zmogljivosti ne pride nazaj v gorsko enoto.

2.4 Gorske enote ali motorizirane pehotne enote

Glede na trend sodobnega bojevanja se postavlja vprašanje, kakšne enote potrebuje SV, ali so to moderno opremljene in usposobljene gorske enote, ki so sposobne bojevati se tudi v urbanem okolju, ali so to moderno opremljene in usposobljene motorizirane pehotne enote, sposobne bojevati se tudi v gorskem svetu. Dejstvo je, da je Republika Slovenija gorata dežela (78 % goratega pogodzenega sveta), ki ne

omogoča večjega manevra oziroma prisili kanaliziranje, državna meja je pogozdena in razgibana, hkrati pa imamo več mest, v katerih se število prebivalcev povečuje.

3 VIZIJA RAZVOJA GORSKEGA BOJEVANJA V SLOVENSKI VOJSKI

3.1 Razporeditev enot SV

Ker so za Republiko Slovenijo značilni posebni geografski dejavniki, menimo, da je treba spremeniti razporeditev enot SV oziroma domicilno odgovornost posamezne enote. Da bi lahko enote bolje obvladovale svoje ozemlje, bile ustrezno opremljene in bile bližje ter tudi bolje pripravljene ob naravnih in drugih nesrečah, predstavljamo predlog novega razporeda območja odgovornosti. (Glej sliko 2 na str. 94 in sliko 3 na str. 95).

Glede na območje odgovornosti bi bilo najbolje, da se Republika Slovenija razdeli na dva dela. Delitev bi bila izvedena na podlagi reliefne in vremenske značilnosti. Tako bi imeli približno dve enako veliki območji, sredogorje in visokogorje, država pa bi bila v odgovornosti enote, ki bi bila ustrezno usposobljena in opremljena (gorsko bojevanje v sredogorju ali visokogorju in bojevanje v urbanem okolju).

3.2 Natov center odličnosti za gorsko bojevanje

Republika Slovenija je bila pobudnica ustanovitve Natovega centra odličnosti za gorsko bojevanje in je tudi vodilna država v omenjenem centru, zato menimo, da SV mora skrbeti za razvoj gorskega bojevanja, vključno z razvojem gorskih enot. Zavedamo se, da NCOGB ne more imeti neposrednega vpliva na SV, saj deluje pod okriljem zveze Nato, pa vendar pričakujemo večji vpliv in sodelovanje med strokovnimi organi.

Posebej želimo izpostaviti poslanstvo NCOGB, saj velikokrat organizira in izvaja usposabljanja, ki so primerna za taktično, in ne operativno strateško raven. Usposabljanja, ki jih izvaja NCOGB, so bila pred njegovo akreditacijo naloga gorske šole SV, v sodelovanju s 132. gorskim polkom.

Ker trenutno enote, ki bi bila odgovorna za sistematičen razvoj gorskega bojevanja, ni, predlagamo, da se v SV najprej spet oblikuje gorska šola, ki bo ponovno prevzela svojo odgovornost in sodelovala z NCOGB.

3.3 Gorske enote ali motorizirane pehotne enote

SV nujno potrebuje enote za delovanje v visokogorju, vendar mora biti večina njenih enot usposobljenih za delovanje v sredogorju. Ugotavljamo, da SV potrebuje moderno opremljene in usposobljene gorske enote, večinoma pa potrebuje sodobno opremljene in usposobljene motorizirane pehotne enote, usposobljene za gorsko bojevanje in bojevanje v urbanem okolju. To ni pomembno le zaradi ustrezne pripravljenosti vojaških enot ob agresiji na Republiko Slovenijo, temveč tudi zaradi

lažje, učinkovitejše in hitrejšje pomoči prebivalcem ob naravnih in drugih nesrečah in ne nazadnje tudi zaradi ustreznega opravljanja nalog na državni meji (varovanje, podpora Policiji), ki jih izvaja v zadnjih letih.

Za ustrezno bojevanje gorskih in motoriziranih pehotnih enot je pomembno združeno bojevanje rodov, zato želimo posebej poudariti, da SV potrebuje zgoraj navedene enote, vendar brez ustrezne podpore delovanja in zagotovitve delovanja ne morejo izvajati svojega bojnega poslanstva.

Ne glede na to, ali SV potrebuje gorske ali motorizirane pehotne enote, mora poskrbeti za sistematičen razvoj gorskega bojevanja. To lahko doseže z oblikovanjem gorske šole SV (podobno, kot je že bilo) oziroma Nacionalnega centra za gorsko bojevanje, ki bo prevzel odgovornost za usposabljanje vseh enot s področja gorskega bojevanja.

3.4 Nacionalne potrebe v primerjavi z mednarodnimi obveznostmi

Na podlagi točk 3.1 in 3.3, v katerih navajamo razpored enot SV in potrebo po gorskih ali motoriziranih pehotnih enotah, ugotavljamo, da ko bo SV ustrezno oblikovala in vzpostavila svoje nacionalne obrambne zmogljivosti, ki se bodo sposobne zoperstaviti agresorju (vsaj v začetnem, odločilnem času) ne glede na vrsto grožnje, lahko začne z namenskim oblikovanjem zmogljivosti, potrebnih za izpolnjevanje mednarodnih obveznosti. Namensko oblikovane zmogljivosti ne bodo vplivale na nacionalne zmogljivosti, čeprav bi šlo za iste enote, saj je osnovna tvorba, nacionalna potreba, zagotovljena in vzpostavljena.

Sklep SV v svoji sestavi potrebuje gorsko bojno enoto (bataljon) in gorsko šolo oziroma Nacionalni center za gorsko bojevanje, ki bodo skupaj skrbeli za ustrezen razvoj gorskega bojevanja, vendar potrebuje tudi motorizirane pehotne enote. Glede na velikost SV in geografski prostor Slovenije morajo biti vse omenjene enote opremljene in usposobljene najmanj za bojevanje v sredogorju in glede na trend sodobnega bojevanja tudi za bojevanje v urbanem okolju. Hkrati mora SV vzpostaviti moderno opremljene enote za podporo (še posebej zračno obrambo in protioklep), ki bodo skupaj z gorskimi in pehotnimi enotami sposobne združenega bojevanja rodov.

Kot člani zveze Nato in EU moramo zagotavljati določene vojaške zmogljivosti, naša prednostna naloga pa je zagotavljati nacionalne obrambne zmogljivosti, iz katerih se v nadaljevanju oblikujejo namenske zmogljivosti. To bo prispevalo k uresničevanju nacionalne obrambne strategije in tudi strategije zavezništva.

V zvezi Nato je veliko različnih centrov odličnosti in le en center odličnosti za gorsko bojevanje, ki je v Sloveniji. Da je center pri nas, ni naključje. Ker trenutno ne vidimo ustreznih prednosti, ki bi jih imela Republika Slovenija oziroma SV od NCOGB, še posebej ne na področju razvoja gorskega bojevanja, menimo, da mora SV nemudoma spet oblikovati ustrezno GORŠ ali Nacionalni center za gorsko bojevanje, ki bo ponovno odgovorna za razvoj gorskega bojevanja in organizacijo ter izvedbo usposabljanja ključnega kadra SV s tega področja (na taktični ravni), kar trenutno

izvaja tudi NCOGB (ni skladno s poslanstvom). Želimo si tudi, da NCOGB skozi proces učenja iz izkušenj in dobrih praks pripravi ustrezne usmeritvene dokumente oziroma standarde, ki bodo imeli posredni vpliv na razvoj gorskega bojevanja v SV.

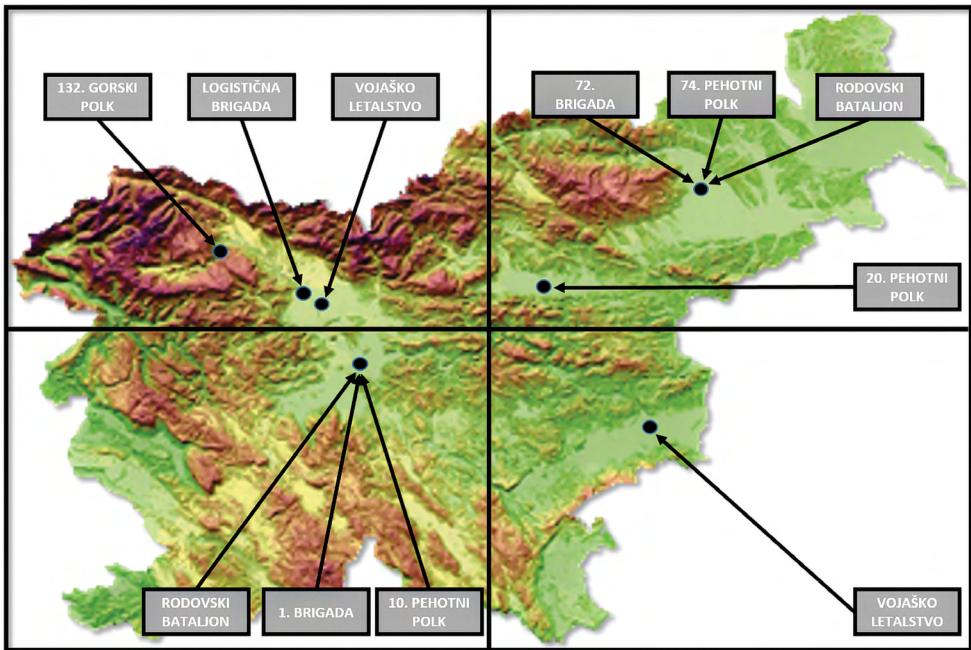
Literatura

1. Ariza, C., Maselli, D., in Kohler, T., 2013. *Mountains: Our Life, Our Future. Progress and Perspectives on Sustainable Mountain Development from Rio 1992 to Rio 2012 and Beyond*. Bern: Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC), Centre for Development and Environment (CDE).
2. ATP 3-90.97. *Mountain Warfare and Cold Weather Operations*.
3. Bratun, Z., 2005. *Vojaška geografija I*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
4. Clausewitz, C., 1827. *On War*. Princeton: Princeton University Press.
5. Furlan, B. (2020). *Kaj se lahko naučimo iz vojne v Gorskem Karabahu*. gov.si/novice/2020-12-01-kaj-se-lahko-naucimo-iz-vojne-v-gorskem-karabahu/, 13. 4. 2022.
6. Gady, F.-S., in Stronell, A., 2020. *What the Nagorno-Karabakh Conflict Revealed About Future Warfighting*. <http://www.worldpoliticsreview.com/articles/29229/whar-the-nagorno-karabakh-conflict-revealed-about-future-warfighting>, 13. 4. 2022.
7. Goldlewski, R. J., 2011. *Urban Warfare: A primer for Emergency Personnel*. <http://rjgoldlewski.com/UrbanWarfareAPrimerForEmergencyPersonnelByRJGoldlewskiI-NERTSecurityPaper.pdf>, 13. 4. 2022.
8. Kronika gorskega bataljona 1992–2002. Bohinjska Bela (fizično dostopna v 132. GORP).
9. *NATO center odličnosti za gorsko bojevanje*. (2015). <http://www.obramba.com/novice/kopno/NATO-center-odlicnosti-za-gorsko-bojevanje/>, 24. 3. 2022.
10. *NATO Strategic Foresight Analysis Update Report*. (2015). <http://www.act.nato.int/images/stories/media/doclibrary/160121sfa.pdf>, 24. 3. 2022.
11. Naylor, S., 2005. *Not a Good Day to Die: the Untold Story of Operation Anaconda*. New York: Berkeley Books.
12. Nordregio, 2004. *Mountain Areas in Europe: Analysis of mountain areas in EU member states, acceding and other European countries*. Stockholm: Nordic Centre for Spatial Development.
13. Polanec, B., 2019. *Vizija razvoja gorskega bojevanja v RS – študija dobrih praks v mednarodnem okolju*. Kranj: Fakulteta za državne in evropske študije.
14. *Program funkcijskega vojaškega usposabljanja za gorsko bojevanje, MORS*; št. 603-76/2016-31 z dne 30. 6. 2017 (dostopen na intranetni strani Slovenske vojske).
15. *Obrambna strategija RS*. Vlada RS, št. 80000-1/2012/4 z dne 7. 12. 2012.
16. Pierce, S., 2008. *Mountain and Cold Weather Warfighting: Critical Capability for the 21st Century*. <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetRDoc?AD=ADA485557&Location=U2&doc=GeTRDoc.pdf>, 13. 4. 2022.
17. *ReSNV RS*. Uradni list RS, št. 27/2010 z dne 2. 4. 2010.
18. *ResdpRo SV do leta 2035*. Uradni list RS, št. 103/04, 95/15 in 139/20 z dne 2. 2. 2022.
19. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2000. <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>, 24. 3. 2022.
20. *Slovenska vojska*. 2018. <http://www.slovenskavojska.si>, 24. 3. 2022.
21. *SOPR RS 2018–2023*. Uradni list RS, št. 80300-2/2018-3 z dne 28. 9. 2018.
22. Strojín, T., 1999. *Gorništvo: izbrana dela iz sociologije gorništva*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

email: bernard.polanec@mors.si

Slika 1
Trenutni
razpored
ključnih enot SV

Figure 1:
Current
deployment
of essential SAF
units

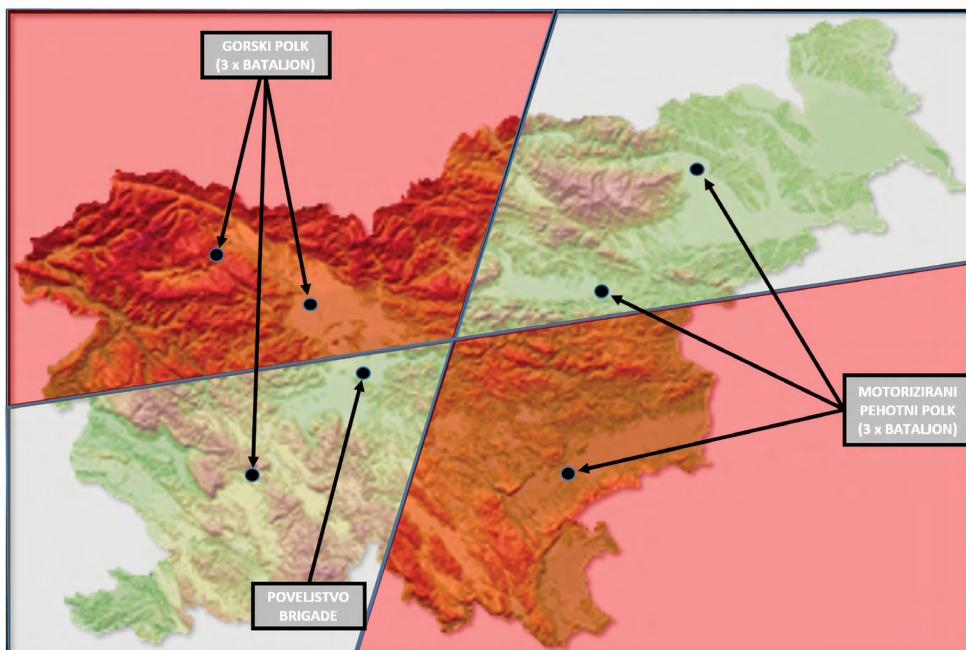

Slika 2
Predlog novega
približnega
razporeda
območja
odgovornosti

Figure 2:
Proposal
of a new
approximate
delineation
of the area
of responsibility

Slika 3
Predlog novega
razporeda enot
SV
Proposal
of a new
deployment of
SAF units

e-mail: bernard.polanec@mors.si

Major Bernard Polanec je zaposlen v Slovenski vojski od leta 1997. Magistriral je na Fakulteti za državne in evropske študije. Kariero je začel kot podčastnik v gorskem bataljonu in Gorski šoli SV. Od leta 2005 je častnik, ki je opravljal različne dolžnosti v 10. PEHP, 132. gorskem polku in 1. brigadi. Udeležil se je štirih mednarodnih vojaških misij, in sicer Kforja na Kosovu in EUTM v Maliju. Trenutno je višji častnik pomočnik za protokol v kabinetu GŠSV.

Major Bernard Polanec joined the Slovenian Armed Forces in 1997. He holds a master's degree from the Faculty of Government and European Studies. He started his career as a non-commissioned officer in the Mountain Battalion and the SAF Mountain School. He was commissioned in 2005 and has since been performing various duties in the 10th Infantry Battalion, 132nd Mountain Regiment and 1st Brigade. He has been deployed four times, namely to KFOR Kosovo and EUTM Mali. Currently, he works as Protocol Assistant Officer at SAF CHOD's Office.

*Prispevki, objavljeni v Sodobnih vojaških izzivih, niso uradno stališče Slovenske vojske niti organov, iz katerih so avtorji prispevkov.

*Articles, published in the Contemporary Military Challenges do not reflect the official viewpoint of the Slovenian Armed Forces nor the bodies in which the authors of articles are employed.